

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ПРЕДСТАВНИЦТВО НАТО В УКРАЇНІ
ВГО «АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ»
КОНСУЛЬТАТИВНА МІСІЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНІ

**МІЖНАРОДНА ТА НАЦІОНАЛЬНА
БЕЗПЕКА: ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ
АСПЕКТИ**

*Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 21 березня 2025 року)*

**У двох частинах
ЧАСТИНА II**

**INTERNATIONAL AND NATIONAL
SECURITY: THEORETICAL AND APPLIED
ASPECTS**

*Theses of the IX International
scientific-practical conference
(Dnipro, March 21, 2025)*

**In two parts
PART II**

Дніпро
2025

УДК 34+35

М 58

*Рекомендовано до друку та до поширення
мережею Інтернет Науково-методичною радою
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 7 від 19 березня 2025 р.)*

М 58 Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 21 бер. 2025 р.) ; у 2-х ч. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. Ч. II. 784 с.

ISBN 978-617-560-057-3

Збірник містить матеріали однойменної дев'ятої міжнародної науково-практичної конференції. У заході взяли участь науковці, викладачі та здобувачі закладів вищої освіти та наукових установ, а також фахівці-практики різноманітних державних установ та неурядових організацій. Тематика публікацій охоплює актуальні теоретико-прикладні проблеми міжнародної та національної безпеки.

Матеріали конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та освітньому процесі закладів вищої освіти, а також у законотворчості та правозастосовній діяльності.

The collection contains theses of the eponymous ninth international scientific-practical conference. The event was attended by scholars, lecturers and post-graduates of higher schools and scientific institutions, and also practitioners of various public institutions and NGOs. The topics of publications cover urgent theoretical and applied problems of international and national security.

The conference theses can be used in research work and educational process of universities, as well as in law-making and law-enforcement activities.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

д.ю.н., проф. **О. А. Моргунов** (голова); д.ю.н., проф. **О. С. Юнін** (заст. гол.); д.ю.н., с.н.с. **В. С. Березняк**; д.ю.н., проф. **В. О. Боняк**; д.ю.н., проф. **В. В. Дараган**; д.ю.н., проф. **А. О. Собакарь**; д.ю.н., проф. **В. В. Шаблистий**; к.і.н., доц. **Д. В. Прошин**; к.ю.н., доц. **А. В. Самотуга**; к.і.н. **С. М. Цигульський**.

*Факти, судження й висновки, викладені авторами публікацій,
не завжди підтверджуються та поділяються редакційною колегією.*

ISBN 978-617-560-057-3

© ДДУВС, 2025
© Автори, 2025

З М І С Т

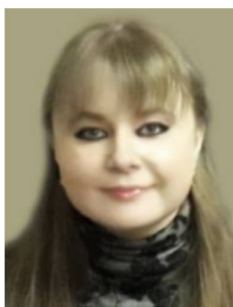
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Дараган В. В. Щодо проблемних питань дотримання вимог режиму секретності під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій	26
Никифорчук Д. Й. До питання взаємодії оперативних підрозділів з громадськістю і населенням в умовах воєнного стану	28
Пеньков С. В., Волошина М. О., Чорний В. А. Здійснення розшукових заходів приватними детективами як додатковий інструмент задоволення потреб громадян	31
Варава В. В. Окремі аспекти забезпечення верховенства права в оперативно-розшуковій діяльності	33
Єфімов В. В. До питання кримінальних загроз в агропромисловому комплексі України під час війни та після воєнного стану	36
Єфімова І. В. До питання залучення громадськості до активної участі в боротьбі з організованою злочинністю в умовах воєнного стану	38
Кисельов А. О., Дуднік А. В. Шляхи підвищення ефективності роботи підрозділів кримінального аналізу	41
Крамаренко Ю. М. Окремі питання протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом	43
Санакоев Д. Б. Сучасний стан та пріоритетні напрямки протидії організованій злочинності в Україні	46
Телійчук В. Г. До питання забезпечення громадської безпеки оперативними підрозділами в умовах воєнного стану як складової громадської безпеки	48
Копилов Е. В. Прокурорський нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності як інструмент забезпечення національної безпеки: правові та організаційні аспекти	50
Клешня В. В. Деякі шляхи вдосконалення правових засад оперативно-розшукової протидії підрозділами кримінальної поліції розкраданню бюджетних коштів під час проведення закупівель паливно-мастильних матеріалів	52
Цуканов В. Ю. Щодо вдосконалення системи правового забезпечення оперативного обслуговування кримінальною поліцією сфери публічних закупівель	55

Скиба Е. К. Соціально-філософські аспекти правової культури у концепції національної безпеки	692
Царьова І. В. Лінгвальна репрезентація концепту «інформаційна безпека»	693
Демичева А. В. Hate speech: як насильницька комунікація загрожує безпеці	695
Дручек О. В. Історична пам'ять та політика пам'яті як складова національної безпеки України	698
Жукова І. В. Ефективність процесів прийняття рішень щодо використання платформ та устаткування для аналізу та моніторингу навчального процесу у галузі загальної середньої освіти	701
Комих Н. Г., Колісник Л. О. Предметне поле соціології безпеки (кейс українське суспільство)	702
Курінний Я. В., Турчин М. С. Особливості організації соціально-психологічної психореабілітації військовослужбовців із посттравматичним стресовим розладом	704
Леонова Н. В. Нерівномірність функціонування мов у білінгвальних соціумах з параметрами диглосії	707
Майданенко С. В., Полюшко В. В. Психологічна характеристика кризових ситуацій у професійній діяльності поліцейських	709
Максимова А. Я. Лінгвістичні бар'єри у міжнародному безпековому середовищі	712
Мачуліна І. І., Ніколенко О. О. Ризики соціалізації в інформаційно-комунікаційному просторі	713
Ніцевич О. В. Окремі питання реалізації державної політики у сфері реабілітації військовослужбовців	715
Ординська І. Я. The concepts of «sex» and «gender» as objects of linguistic research	718
Погрібна А. О., Насібян А. А. Психологічна допомога військовослужбовцям у кризових та посткризових ситуаціях життя	720
Похиленко І. С. Культурна спадщина як елемент забезпечення прав людини в умовах воєнного стану	722
Редькіна Г. М., Хейлик В. В. Україна в умовах війни: ознаки громадянського суспільства	725
Шкурко О. В. Стилістичні особливості юридичного дискурсу	727

«Логос», 2015. 207 с.

3. Протоколи надання першої психологічної допомоги військовослужбовцям Національної гвардії України в екстремальних умовах діяльності / О. С. Колесніченко, Я. В. Мацегора, І. І. Приходько. Харків: НА НГУ, 2018. 40 с.



Ірина ПОХИЛЕНКО

доцент кафедри права
та публічного управління
Київського національного університету
будівництва і архітектури
(м. Київ, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент
<https://orcid.org/0000-0001-5409-7408>

**КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Збереження та доступ до культурної спадщини є невід'ємною частиною забезпечення прав людини, зокрема права на культурну ідентичність, свободу вираження та освіти. В умовах воєнного стану культурна спадщина опиняється під загрозою, стаючи не лише мішенню для знищення, але й важливим чинником збереження національної самосвідомості та стійкості суспільства. Україна, переживаючи повномасштабну війну, стикається з викликами руйнування історичних пам'яток, незаконного вивезення культурних цінностей та обмеження доступу до культурного середовища для значної частини населення. Саме тому потрібно розглядати культурну спадщину не лише як історичну цінність, а і як важливий елемент захисту прав людини.

За даними Міністерства культури та стратегічних комунікацій України (МКСК) [1] загальна чисельність пошкоджених пам'яток культурної спадщини в Україні станом на кінець січня 2025 року складає 1333 об'єкти. З них національного значення – 131, місцевого – 1126, щойно виявлених – 76. Пошкоджень зазнали пам'ятки культури у 18 областях та Києві, зокрема: у Харківській області – 324, Херсонській – 255, Донецькій – 164, Одеській – 137, Чернігівській – 65, Київській області та м. Києві – 83, Львівській – 60, Запорізькій – 58, Дніпропетровській – 49, Миколаївській – 46, Сумській – 33, Луганській – 32, Хмельницькій – 10, Полтавській – 6, Вінницькій та Житомирській – по 4, Кіровоградській – 2, Черкаській – 1.

Водночас, збитків зазнали 2185 об'єктів культурної інфраструктури. З них 409 – знищені (18,7 %).

Загально найбільших втрат і збитків культурна інфраструктура зазнала у Донецькій, Харківській, Херсонській, Київській, Миколаївській, Запорізькій, Сумській областях.

Найчисельнішою групою об'єктів культурної інфраструктури, що зазнали пошкоджень чи руйнувань, є клубні заклади (48,3% від загальної кількості закладів культури, які зазнали пошкоджень).

Говорячи про право на доступ до культурних цінностей як невід'ємну частину прав людини, слід згадати, що культурна спадщина займає чільне місце у міжнародних правових актах, таких як Загальна декларація прав людини, стаття 27 якої зазначає, що кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, втішатися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами. Стаття 15 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, підкреслює важливість доступу до культури, наукових досягнень та захисту прав творців. В умовах війни в Україні ці права часто опиняються під загрозою. Для їх реалізації необхідна системна державна політика, міжнародна співпраця та цифрові технології, що сприятимуть збереженню культурної спадщини та наукового потенціалу країни.

Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини ЮНЕСКО 1972 року спрямована на збереження об'єктів, що мають унікальну культурну чи природну цінність, для майбутніх поколінь. Вона визнає, що національні зусилля можуть бути недостатніми, тому передбачає міжнародну співпрацю та підтримку у збереженні цієї спадщини. Завдяки Конвенції створено Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, до якого

включають найцінніші пам'ятки, що мають особливе значення для всього людства.

Отже, доступ до культурних цінностей сприяє формуванню особистої та колективної ідентичності, вихованню патріотизму та збереженню історичної пам'яті. В умовах війни цей доступ значно ускладнюється через руйнування музеїв, архівів, бібліотек, що є не лише культурною, а й соціальною втраченою.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» у ст. 1 визначає, що охорона культурної спадщини – це система правових, організаційних, фінансових, матеріально-технічних, містобудівних, інформаційних та інших заходів з обліку (виявлення, наукове вивчення, класифікація, державна реєстрація), запобігання руйнуванню або заподіянню шкоди, забезпечення захисту, збереження, утримання, відповідного використання, консервації, реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування та музеєфікації об'єктів культурної спадщини. Проте, воєнні реалії засвідчили недостатність існуючих механізмів охорони пам'яток. Відсутність спеціальних заходів захисту під час бойових дій вимагає внесення змін до законодавства, зокрема щодо пріоритетного фінансування програм збереження та цифрового обліку культурних об'єктів.

Мільйони українців змушені покинути свої домівки, що призводить до втрати зв'язку з культурними традиціями та спадщиною. Опинившись у країнах з іншими культурними традиціями, вимушені переселенці стикаються із складнощами у збереженні власної ідентичності. Водночас обмеження доступу до культурних центрів, музеїв, театрів та бібліотек негативно позначається на духовному стані суспільства.

А що вже говорити про культурні репресії на окупованих територіях, стирання української культури? Зокрема, на думку розробників Базового звіту 2024 «Істотні питання політики: культурна спадщина» [2, С.23] це все є ознаками геноциду на культурній основі. Зокрема, фізичне знищення людей, примушення співробітників інституцій покинути місця постійного проживання, знищення інституцій, схиляння до колаборації під тиском, знищення об'єктів культурної спадщини, викрадення і вивезення колекцій, знищення суб'єктів, носіїв знань і традицій, умисне пошкодження або знищення колекцій на окупованих територіях, організоване пограбування та переміщення колекцій до країни-окупантки, її установ; стихійне пограбування, крадіжка предметів, незаконне присвоєння окупантами об'єктів колекцій, втрата української ідентичності мешканцями окупованих територій. Юрій Белоусов, начальник Департаменту протидії злочинам, вчиненим в умовах збройного конфлікту Офісу Генерального прокурора: «...Частина українців перебуває на окупованих територіях, і вони є носіями, власне, практик нематеріальної культурної спадщини. Ці люди – найбільша цінність для нас. Росіяни не намагаються фізично знищити всіх українців. Вони намагаються знищити переважно тих людей, які є носіями ідентичності, які займають проактивну позицію на окупованих територіях...».

Отже, знищення історичних пам'яток має не лише матеріальні, а й глибокі психологічні наслідки. Культурна спадщина є частиною колективної пам'яті народу, і її руйнування призводить до почуття втрати, тривоги та дезорієнтації. Російська агресія спрямована не лише на фізичне знищення об'єктів культури, а й на викорінення української історії та ідентичності. У відповідь необхідно активізувати ініціативи культурної реабілітації, сприяти відновленню історичних пам'яток та залучати міжнародну спільноту до збереження культурної спадщини України.

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України розробило проєкт Стратегії розвитку культури в Україні на 2025 – 2030 роки [3]. Це важливий документ, що визначає ключові напрямки розвитку української культури у найближчі роки. Вона враховує виклики війни, потребу збереження національної ідентичності та роль культури у відновленні країни.

Серед її сильних сторін можна виділити комплексний підхід, що охоплює культурну спадщину, креативні індустрії, освіту, цифровізацію та інфраструктуру. Важливим є те, що документ узгоджується з іншими національними стратегіями та має підтримку експертного середовища. Він робить акцент на інтеграції культури до національної безпеки, що є критично важливим у сучасних умовах. Також великий плюс – орієнтація на міжнародну співпрацю та популяризацію українського культурного продукту у світі.

Проте, містить певні недоліки, зокрема, можливість того, що стратегія залишиться лише на папері. Попередні подібні документи часто не мали чітких механізмів реалізації, і тут важливо, щоб цього разу було інакше. Проблема фінансування культури залишається відкритою – традиційно на цю сферу виділяється мало коштів, а в умовах війни ситуація ще складніша. Також серйозний виклик – відтік кадрів. Через низькі зарплати та війну Україна

втратила значну кількість працівників культури, що може завадити реалізації реформи. Інфраструктурні втрати теж значні – велика кількість закладів культури зруйновано, а третина населення втратила доступ до культурних послуг.

Ще один важливий момент – недостатня інтеграція культури в економіку. Українські креативні індустрії мають великий потенціал, але часто залишаються недостатньо конкурентоспроможними. Для їхнього розвитку потрібні механізми підтримки, сучасне законодавство та вигідні умови для культурного підприємництва. Також цифровізація відбувається повільно, що обмежує доступ людей до культурного продукту.

Отже, стратегія має правильні пріоритети, але її реалізація залежатиме від конкретних кроків, фінансування та підтримки держави й міжнародних партнерів. Якщо все буде зроблено правильно, культура стане не лише важливою частиною національної безпеки, але й рушієм економічного розвитку та соціальної згуртованості.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що збереження та доступ до культурної спадщини є ключовими елементами забезпечення прав людини, особливо в умовах війни, коли українська культура та ідентичність опиняються під загрозою. Російська агресія спрямована не лише на фізичне знищення історичних пам'яток, але й на викорінення української історії та культурної самобутності. Це вимагає комплексного підходу до охорони спадщини, включаючи міжнародну співпрацю, цифровізацію та оновлення законодавчих механізмів.

Попри значні виклики, Україна активно працює над відновленням культурного середовища, розробляючи стратегії, спрямовані на захист і розвиток національної культури. Важливим завданням є інтеграція культури в економіку, залучення міжнародних партнерів та створення дієвих механізмів фінансування і реалізації культурної політики. Якщо ці ініціативи будуть ефективно впроваджені, культура стане не лише символом опору та збереження національної ідентичності, а й потужним інструментом відновлення та розвитку країни.

1. 1333 пам'ятки культурної спадщини та 2185 об'єктів культурної інфраструктури постраждали в Україні через російську агресію станом на кінець січня 2025 року. URL : <https://mcs.gov.ua/news/1333-pamyatky-kulturnoyi-spadshhyny-ta-2185-obyektiv-kulturnoyi-infrastruktury-postrazhdaly-v-ukrayini-cherez-rosijsku-agresiyu-stanom-na-kinecz-sichnya-2025-roku> (дата звернення: 12.02.2025).

2. Базовий звіт 2024 «Істотні питання політики: культурна спадщина». DOI : 10.70719/respol.2024.01 URL : https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/RESPOL_Cultural_heritage-2024..pdf (дата звернення: 12.02.2025).

3. Проект Стратегії культури 2025 – 2030. URL : <https://www.culturestrategyukraine.org> (дата звернення: 12.02.2025).